

Kovová depozita mladší doby bronzové z hradiska Réna u Ivančic

Adam Procházka

Pramenná základna utrpěla velkou újmu vlivem nelegálních detektorových průzkumů. Jednak ztrátou mobiliáře a zároveň i ztrátou nálezových okolností. Detektoringu se ovšem musí přiznat i pozitivní vliv na nárůst pramenné základny a zisk informací kvalitativní hodnoty.

Depozitní areály, jak dokládá i hradisko Réna u Ivančic, vykazují evidentní vazbu na výšinné lokality nebo na jinak topograficky významné polohy. Celková strategická pozice je dána blízkostí vodních toků a jinou výhodnou krajinnou konfigurací neboť se tyto lokality často nacházejí při okrajích významných geomorfologických útvarů (např. Boskovická brázda), kudy bezpochyby musely procházet komunikační trasy. Hradisko Réna leží na soutoku tří řek, v jižním vyústění Boskovické brázdy, musela tedy být komunikačním uzlem.

Většina depotů z doby Popelnicových polí na Moravě je vázaná na výšinné krajinné polohy s doklady současného opevnění. Kromě strategicko-vojenské funkce mohlo jít i o sociopolitická, nebo náboženská centra. Na Réně tomu nasvědčuje hrob bojovníka s mečem a kopím. Depoty z Ivančic podporují hypotézu o opakovaném ukládání depozit v kontextu více či méně nápadných přírodních útvarů, krajinných prvků či antropogenních objektů, neboť se oba nacházely v hůře přístupném nebo nenápadném terénu. Lokální koncentrace nejméně tří depotů se označují jako depozitní areály (Réna u Ivančic). Depoty byly na lokalitě ukládány opakovaně a zároveň nesoučasně. Je pravděpodobné, že větší depoty jsou výsledkem aktivity skupiny a nikoliv jednotlivce. Shromáždění takové sbírky předmětů mohlo trvat i roky a proto se v inventáři objevují i v době deponování již běžně nevyužívané předměty.

Kromě čistě profánních důvodů, jakým může být hrozící nebezpečí, může lokální opakované ukládání depotů nasvědčovat i rituálnímu jednání v přítomnosti sakrálního místa. Například průchod významným krajinným útvarem, spojený s průchodem do jiného kulturního prostředí mohl vyžadovat rituál materiálního přechodu. Ten mohl být čistě symbolický, nebo mohl vyžadovat deponování obětiny.

Jednorázovou obětinou mohl být i solitér, popřípadě menší soubor předmětů. Podstatou této hypotézy je, že obětiny nebyly hned ireverzibilně deponovány, ale ukládaly se postupně, na vyhrazených místech, a poté byly pověřenými osobami nakumulované obětiny uloženy do země (rituálně a nevratně). Tuto Hypotézu podporuje i analogická situace ze starořeckých chrámů, kde se nahromaděné, nebo poškozené dary z chrámu ukládaly mimo okrsky, aby nedošlo k jejich profánnímu

zneužití. Depoty však nemusely mít ani čistě sakrální ani profánní význam, neboť archaické komunity neznaly oddělené, dichotomické chápání světa.

Hradisko Réna u Ivančic bylo také postiženo ilegálním detektoringem. Zpětně se podařilo získat pro oficiální sbírky tři depoty a bez kontextu a anonymně spoustu fragmentů měděných a bronzových artefaktů. V depotu Ivančice 4 se nacházejí skupiny artefaktů spadajících do časného a hlavně staršího stupně popelnicových polí, do horizontu Blučina až Drslavice-Ořechov a samostatně pak Drslavice-Ořechov a Mušov 2, tedy podle Reinecka do BD-HaA₁. Dokládá to nůž typu Blučina, litý náramek typu Dřetovice a náramky typu Kurd. Objevují se tu starší i mladší typy artefaktů, což dokládá sběrný charakter depotů a zároveň jejich dlouhodobé přežívání a užívání. V depotu Ivančice 5 se objevuje málo chronologicky citlivých předmětů a k bližšímu datování lze využít pouze kladívko s tulejkou a v žebírky a jehlu typu Gutenbrunn, které nám depot řadí taktéž do horizontu Drslavice-Ořechov (BD2). Depot také obsahuje intaktní kovotepeckou soupravu, mohlo tedy jít o kovotepce, který byl nejspíše i finálním rituálním deponentem. Je zde možno uvažovat i o božském adresátovi, pravděpodobně období starořeckého Hefaista. V depotu Ivančice 6 se objevují chronologicky podobné předměty jako v depotu číslo 4. Mezi nejmladší artefakty patří křížová průvlečka koňského postroje. Obecně se komponenty koňského postroje stávají součástí depotů a hrobových výbav ve starším stupni PP (od stupně BD), na Moravě až v mladší části tohoto stupně.

Réna u Ivančic leží na soutoku Jihlavy, Rokytné a Oslavy a nachází se tak již na západním okraji souvislé oikumeny velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. Díky této strategické poloze (komunikační tepny, vyústění Boskovické brázdy) byl areál v kontaktu se vzdálenými regiony. Nejintenzivnější vlivy jsou Karpatské oblasti. Kontakty se severním sousedstvím a kulturou lužických popelnicových polí dokládají různé typy jehlic (např. dvojdílná s terčovitou hlavicí a vysokým středovým trnem). Spojení Rény s jižními a západními oblastmi dokládá náramek typu Dřetovice a zlomky opasků typu Riegsee ze západu a břitva typu Morzg z jihu až jihozápadu. Importy jsou dokladem přinejmenším personální mobility na značné vzdálenosti.

Použitá literatura:

Salaš, M. 2018: Kovová depozita mladší doby bronzové z hradiska Réna u Ivančic. Brno, MZM